

AARNE VINKEL - 95

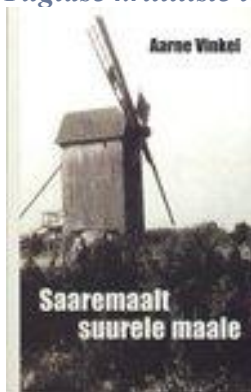

25. II 1918 – 11. VI 2006

(kirjandusteadlane)

Kirjandusteadlane Arne Vinkel sündis Saaremaal Maasi vallas Võhma külas talupidaja pojana, õppis Kavandi ja Taaliku algkoolis ning Saaremaa Ühisgümnaasiumis.

„Veel ühest küljest oli Kavandi ainulaadne algkool, muidugi minu kogemusala piirides – tal polnud õpilasraamatukogu. Võib-olla teised õpilased märkasid seda vähe või peaaegu üldse mitte, mulle aga tundub see praegu suure puudusena. Ma polnud muidugi ilma raamatuteta – samas Kavandi algkoolis paiknes Maasi haridusseltsi „Hommik“ raamatukogu, kust hakkasin juba esimesel või teisel algkooliaastal raamatuid laenutama. Ent see aseaine ei täitnud muidugi hea kooliraamatukogu ülesannet – seal polnud kuigi palju lasteraamatuid, mistõttu sattusin liiga vara täiskasvanud inimestele määratud raamatute ja mõtete ringi. Nü olin juba esimesil algkooliaastail kokku juhtund Friedebert Tuglase kriitiliste töödega.“ (Vinkel, A. Saaremaalt suurele maale, 2003, lk. 41)

1938. aastal astus ta Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonda. Töötanud vahepeal õpetajana Kuressaares, lõpetas Vinkel 1946. aastal ülikooli ajaloo-keeleteaduskonna eesti kirjanduse erialal. Rööbiti aspirantuuriga pidas ta ülikoolis kirjanduse loenguid ja õpetas Tartu keskkoolides, seejärel oli koolmeistri ametis Muhu ja Orissaare keskkoolis.

„Tollal toimusid Orissaare rajooni õpetajate augustinõupidamised Tumalas. Ükskord sõitsin sinna Koguva kaudu. Peaaegu sama teed pidi, kus vanasti liikus legendaarne uisk, viisid mind üle väina Koguva kalurid. Kaasa sõitis ka Juhan Smuul, kes suhtles paadimeestega täitsa oma inimesena. Orissaares läksime lahku. Et nõupidamise alguseni oli veel veidi aega, käisin asjatalituse huvides tunnikese alevikus ringi. Sattusin ka

teemajja, kus ainsa külalisena leidsin eest Juhan Smuuli. Küllap polnud see tema ainuke teemajakülustus ja küllap kajastuvad siinsed muljed ka raamatu „Kirjad Sõgedate külast“ sissejuhatavatel lehekülgedel.“ (Vinkel, A. Saaremaalt suurele maale, 2003, lk. 186)

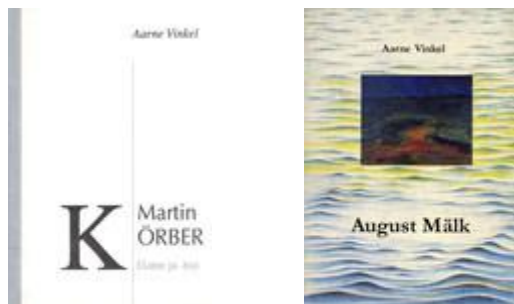
Aastail 1954 – 1958 töötas Arne Vinkel Kirjandusmuuseumi teadurina, seejärel Keele ja Kirjanduse Instituudis: 1958 – 1965 vanemteadurina, 1965 – 1982 kirjandusajaloo sektori juhatajana, hiljem vanemteadur-konsultandina.

1954. aastal sai Vinkel filoloogiakandidaadiks väitekirjaga “Juhan Liivi realism”, tema 1970. aastal kaitstud doktoriväitekiri koondas 18.-19. sajandi eestikeelse lugemisvara kohta avaldatud tööd. Kirjanike Liitu kuulus 1958. aastast.

Arne Vinkel debüteeris gümnaasiumis lühijutu ja värssidega, toimetas õpilasalmanahhi „Kume Rivi“.

Tema sulest on ilmunud kirjanikumonograafiad “**Juhan Liiv**” (1964), “**August Mäik**” (1993, 1997) ja “**Martin Kõrber**” (1994), neist viimane põhineb

1944.aastast pärit ülikooliaegsel seminaritööl. Ta koostas J. Liivi luule ja proosa tekstikriitilisi väljaandeid, samuti L. Koidula, G. A. Oldekopi ja A. Mälgu loomingu valimikke, avaldas eestlaste lugemislugu käsitleva monograafia “**Eesti rahvaraamat**” (1966) ja 19. sajandi ilmaliku lugemisvara faksiimileväljaandeid, osales Fr. R. Kreutzwaldi kirjavahetuse üllitamises. Kogumikud “**Kirjandus, aeg, inimene**” (1970) ja “**Viimased vaod**” (2002) koondavad Vinkli kirjandusloolisi artikleid ja lühiuurimusi, neist esimeses leidub ka ülevaade Saaremaa kirjanduslikest kohtadest.

„Saikla külas on kirjandusajaloolise tähtsusega Eeru pere. Siit on pärit D. Vaarandi ema Tamara-Emilie Trull (sündinud Ella) ja siin veetis oma varasema lapsea ning hakkas endises Levala koolis käima ka tulevane luuletaja ise. Eeru värava taga asunud kauplusehoone, kus T. Trull koos lastega elas, on kohalt ära veetud. Emakodu olusuhted on ainet andnud luuletusele „Üks jõulumälestus“, samuti lühipoemile „Sumisevad metsad“. (Vinkel, A. Kirjandus ja aeg, 1970, lk. 221)

“Saaremaalt suurele maale” (2003) toob lugejani päevikukatkeid ja mälestusi.

Aarne Vinkel oli “Eesti kirjanduse ajaloo” olulisemaid autoreid ning I ja IV köite

toimetaja. Tema toimetamisel jõudis 1991. aastal kaante vahele ka esimene väliseesti kirjanduse üldülevaade.

Lisaks esines veel kirjanduslooliste mälestustega Johannes Aavikust, Gustav Suitsust ja Saaremaa Ühisgümnaasiumist, arvustas kirjandusartiklite kogusid ja monograafiaid.

1996. aastal sai Kultuurkapitali kirjanduspreemia.

2003. aastast on Orissaare raamatukogus avatud püsinäitus **KIRJANDUSTEADLANE, FILOLOOGIADOKTOR AARNE VINKEL**

